

NOTAT 2021-03

Handlingsplan for den europæiske søjle for sociale rettigheder

Europa-Kommission fremlagde 4. marts 2021 [handlingsplanen for den europæiske søjle for sociale rettigheder](#). Handlingsplanen skal understøtte et stærkt socialt Europa, som grundlag for borgernes velstand og velfærd og en konkurrencedygtig økonomi. Den indeholder initiativer der skal understøtte søjlens tyve principper og den har tre overordnede målsætninger inden for beskæftigelse, færdigheder og social beskyttelse i overensstemmelse med FN's verdensmål. Dette notat omhandler den europæiske søjle for sociale rettigheds baggrund og handlingsplanens elementer vedrørende uddannelse, finansiering samt relevante aktørers positioner.

Indhold

Den politiske proces for den europæiske søjle for sociale rettigheder	1
Handlingsplanen for den europæiske søjle for sociale rettigheder	2
Uddannelsespolitiske elementer i handlingsplanen	3
Finansiering af uddannelsespolitiske elementer.....	4
Monitorering og implementering.....	5
Relevante aktørers positioner	6
BILAG: Handlingsplanens tiltag.....	8

Den politiske proces for den europæiske søjle for sociale rettigheder

Europa-Kommissionen fremlagde den 26. april 2017 forslag til den europæiske søjle for sociale rettigheder, indeholdende tyve principper af ikke-retligt bindende karakter delt op i tre kapitler 1) Lige muligheder og adgang til arbejdsmarkedet, 2) Rimelige arbejdsvilkår og 3) Social beskyttelse og inklusion.

Ideen om etablering af en europæisk social søjle blev fremlagt første gang ved State of the Union-talen i september 2015 af daværende kommissionsformand Jean-Claude Juncker. I november 2017 på EU's sociale topmøde i Göteborg, kunne formændene for Europa-Parlamentet, Rådet og Kommissionen så underskrive [den interinstitutionelle proklamation for den europæiske sociale søjle for sociale rettigheder](#) med Kommissionens oprindelige forslag om tyve principper samt en præambel, som blev forhandlet under usikre og forvirrende forhold i en form for trilogforhandlinger – dog uden tydelige formelle mandater. I den endelige formulering af præambelen blev tre afgørende elementer slået fast: 1) anerkendelse af arbejdsmarkedets parters rolle og respekt for kollektive aftaler og forhandlinger, 2) at principperne kræver særskilt lovgivning for at kunne anses for juridisk bindende og 3) søjlens principper skal ikke påvirke medlemsstaternes forvaltning af

deres offentlige finanser. Den danske regering har fra starten slået fast, at søjlen ikke kan eller skal flytte på den eksisterende kompetencefordeling mellem EU og medlemsstaterne, og at nærhedsprincippet skal overholdes.

Det **første princip** i søjlen omhandler uddannelse, og har følgende formulering:

“Uddannelse og livslang læring

Alle har ret til god og inkluderende uddannelse og livslang læring for at opnå og vedligeholde færdigheder, der sætter dem i stand til at deltage fuldt ud i samfundslivet og håndtere skift på arbejdsmarkedet.”

Det **ellefte princip** i søjlen omhandler børn og børneoplysning, og har følgende formulering:

”Børneoplysning og hjælp til børn

- a. Børn har ret til prismæssigt overkommelige dagtilbud af høj kvalitet
- b. Børn har ret til beskyttelse mod fattigdom. Børn fra socialt dårlige kår har ret til særlige foranstaltninger til fremme af lige muligheder”

Handlingsplanen for den europæiske søjle for sociale rettigheder

Europa-Kommissionens handlingsplan indeholder konkrete forslag til, hvordan søjlen kan gennemføres på EU-plan og i medlemsstaterne. Initiativerne omfatter både lovgivnings- og ikke-lovgivningsbaserede forslag. I handlingsplanen henvises der således fx til Kommissionens direktivforslag vedrørende løngennemsigthed der skal fremme ligeløn mellem mænd og kvinder (s. 21) samt direktivforslaget om europæisk mindsteløn (s. 13). Andre tiltag er ’blød lovgivning’, som fx Kommissionens intention om at fremsætte forslag til rådshenstilling om undervisning i miljømæssig bæredygtighed der skal understøtte den grønne omstilling, bl.a. gennem at integrere biodiversitet i uddannelse (s. 17). Endelig er der de ikke-lovgivningsbaserede elementer som fx henstillinger til medlemsstater om at arbejde med forskellige områder for at fremme søjlens visionen. Kommissionen opfordrer blandt andet arbejdsmarkedets parter til at følge op på deres selvstændige rammeaftale om digitalisering (s. 14-15).

2

Handlingsplanen indeholder tre overordnede mål for beskæftigelse, færdigheder og social beskæftigelse, som skal nås inden 2030, herunder (s. 5-8):

- Mindst 78 % af de 20-64-årige bør være i beskæftigelse
- Mindst 60 % af alle voksne bør deltage i efteruddannelse hvert år
- Antallet af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse bør reduceres med mindst 15 millioner, heraf mindst fem millioner børn

Kommissionen inviterer det Europæiske Råd til at godkende de tre mål og opfordrer medlemsstaterne til at definere egne nationale mål, som bidrag til den fælles bestræbelse. Målene vil blive understøttet af en revideret social resultattavle. Her vil medlemsstaternes fremskridt blive monitoreret, hvilket vil gøre det muligt for

Kommissionen at følge med i implementeringen af principperne under den sociale søjle i forbindelse med det europæiske semester (s. 8).

Det er Kommissionens ønske, at disse indsatser skal indføres med aktiv deltagelse af arbejdsmarkedets parter og civilsamfundet. Ambitionen med handlingsplanen er at bygge et stærkt socialt Europa i overensstemmelse med FN's verdensmål.

Kommissionen præsenterede samtidig med handlingsplanen en henstilling til effektiv og aktiv støtte til beskæftigelsen efter COVID-19; Effective Active Support to Employment (EASE). Med henstillingen giver Kommissionen vejledning om politiske foranstaltninger og mulig finansiering for at fremme flere arbejdspladser og jobmobilitet. Handlingsplanen vil blive revideret af Kommissionen i 2025. Revideringen vil danne grundlag for yderligere tiltag på EU-plan med henblik på at nå EU-målene for 2030 (s. 9, 12, 18).

Uddannelsespolitiske elementer i handlingsplanen

2030-målsætninger inden for uddannelse

Handlingsplanen for søjlen lægger vægt på, at investeringer i uddannelse og færdigheder har betydning for beskæftigelse og fremtidig deltagelse i samfundet. Ud over 2030-målet om deltagelse i efteruddannelse, indebærer de tre overordnede 2030-mål andre relevante uddannelsespolitiske elementer. Dette skyldes, at de tre mål er efterfulgt af flere supplerende mål, der skal understøtte deres implementering.

3

De uddannelsespolitiske relevante supplerende mål er:

- Mindst 80 % af de 16-74 årige bør have grundlæggende digitale færdigheder (s. 7)
- Antallet af elever der forlader skolen tidligt bør nedbringes yderligere og deltagelse i ungdomsuddannelse bør øges (s. 7)
- Øge udbuddet af formelle dagtilbud og børnepasning (s. 6)
- Nedbringe andelen af unge der hverken er i beskæftigelse eller uddannelse fra 12,6 % til 9 % (NEET – 15-29-årige) (s. 6)

Uddannelsespolitiske initiativer i handlingsplanen

Udover målsætningerne indeholder handlingsplanen flere konkrete uddannelsespolitiske elementer og initiativer.

Kommissionen vil foreslå nedenstående – alle i fjerde kvartal af 2021 (s. 17-20 – bortset fra første punkt (s. 24) og sidste punkt (s. 22)):

- en omstillingsdagsorden for videregående uddannelse, som skal fokusere på de videregående uddannelsers rolle i en genopretning rettet mod en bæredygtig, inklusiv, grøn og digital omstilling

- et initiativ om individuelle læringskonti for at mindske barrierer for adgang til efteruddannelse og støtte voksne i karriereskift
- en europæisk tilgang til mikroeksamensbeviser for at fremme fleksible læringsforløb og arbejdsmarkedsovergange
- pakke vedrørende færdigheder og evner, herunder revision af visse direktiver vedrørende borgere fra tredjelande
- forslag til rådhenstilling om uddannelse i miljømæssig bæredygtighed, for at integrere biodiversitet og økosystemer i uddannelse
- revision af Barcelona-målene om dagtilbud i 2022

Uddannelsesinitiativerne i handlingsplanen fokuserer på inklusion i uddannelse, investeringer i uddannelse og dagtilbud af høj kvalitet, livslang læring og uddannelse der fremmer grøn og digital omstilling samt sikrer de nødvendige færdigheder for arbejdsmarkedet.

Finansiering af uddannelsespolitiske elementer

Kommissionen vil støtte op omkring implementeringen af søjlen i medlemsstaterne gennem EU-finansiering fra flere forskellige områder, og oplister finansieringsmuligheder under de enkelte initiativer. Den flerårige finansielle ramme 2021-2027 (FFR) og NextGenerationEU (herunder genopretnings- og resiliensfaciliten) er bærende for de tre overordnede EU-mål og implementering af søjlen generelt.

På det uddannelsespolitiske område er en af de primære finansieringskilder for søjlen den Europæiske Socialfond (ESF+). Grundlaget for medlemslande til at forbedre deres operationelle ESF+-programmer vil være både implementering af søjlen og udfordringer identificeret i de landespecifikke henstillinger i forbindelse med det europæiske semester (s. 28). Socialfonden er sammen med Erasmus+ og Regionalfonden (EFRU) de tre vigtigste finansieringskilder for uddannelsesområdet.

De europæiske finansieringsmuligheder for uddannelsespolitiske elementer i søjlen beskrives mere detaljeret, men ikke udtømmende, nedenfor:

- **ESF+** vil forblive en vigtig finansieringsmulighed for almen- og erhvervsuddannelse. Derudover, skal mindst 25 % af ESF+-ressourcerne på nationalt niveau anvendes til at bekæmpe fattigdom og social udstødelse, hvoraf de medlemsstater, der er mest ramt af børnefattigdom, bør investere mindst fem procent i foranstaltninger til bekæmpelse af børnefattigdom. For at tackle ungdomsarbejdsløshed skal medlemsstaterne afsætte mindst 12,5 % af ESF+-finansiering til unge mennesker, der ikke er i beskæftigelse eller uddannelse (NEET), hvor den relative procentdel, der falder i denne gruppe, er over EU-gennemsnittet. Derudover, skal medlemsstaterne afsætte et passende beløb til kapacitetsopbygning af de sociale parter og civilsamfundsorganisationer; 0,25 % af ESF+-ressourcerne skal programmeres til dette formål, når medlemsstaterne har en landespecifik henstilling på dette område (s. 28).

- **Erasmus+** kan bidrage til at udvikle færdigheder og investeringer i almen- og erhvervsuddannelser herunder projekter som [Europauniversitet-initiativet](#) og [Centres of Vocational Excellence](#) (s. 18).
- **Den Europæiske Fond for Regionaludvikling (EFRU)** skal støtte infrastruktur og udstyr i erhvervsuddannelser (s. 18).
- **Instrumentet for teknisk støtte** skal bidrage til at skabe inkluderende strategier for opkvalificering og omskoling af voksne, udforme certificerings- og valideringssystemer og fremme læringskontinuitet samt mobilitet på tværs af udbydere af erhvervsuddannelser (s. 18).
- **Genopretnings- og resiliensfaciliteten kan fremme investeringer og reformer ift. færdigheder, som illustreret i “Reskill and upskill-initiativet”, samt Effective Active Support to Employment (EASE).** I relation til dette, vil medlemsstaterne blive understøttet af en ekspertgruppe i investeringer i almen- og erhvervsuddannelse omkring at designe effektiv finansiering (s. 18). Nye private investeringer fra store og små virksomheder skal fremmes. **Pagten for færdigheder** bliver ligeledes nævnt.

Monitorering og implementering

Kommissionen vil sikre implementering af søjlen gennem det europæiske semester, som dermed bliver et centralt redskab for Kommissionen for at sikre at medlemsstaternes reformer, investeringer og genopretningsplaner er i tråd med søjlens visionen. Den sociale resultattavle vil blive revideret for bedre at afspejle handlingsplanens målsætninger. Den nye version forventes vedtaget i 2021. Den fælles rapport om beskæftigelsen vil sætte fokus på konkrete relevante principper i søjlen, samt igangsætte en dybere analyse af deres implementering på EU- og nationalt niveau. (s. 31-32)

Kommissionen vil styrke samarbejdet med medlemsstaterne om EU's arbejdsmarkeds- og sociallovgivning og henstiller til at medlemsstaterne støtter og styrker arbejdstilsynenes kapacitetsopbygningen i deres arbejde i relation til at overvåge gennemførelsen af EU-retten (s. 33).

Kommissionen understreger, at social dialog på både EU- og nationalt niveau skal styrkes for at sikre implementeringen af søjlen, herunder at styrke overenskomstdækning og organisationsgrad. Kommissionen vil i 2022 fremsætte et initiativ til støtte af den sociale dialog. En styrket indsats er nødvendig for at støtte dækningen af kollektive forhandlinger og forhindre et fald i arbejdsmarkedets parter medlemskab. Konkret vil Kommissionen i 2022 præsentere et initiativ for at støtte social dialog på EU- og nationalt niveau der bl.a. skal indeholde revision af sektordialogen. (s. 30-31)

Kommissionen henstiller til medlemsstaterne, at organisere en koordineringsmekanisme for at sikre inddragelse af alle relevante interessenter på nationalt plan i gennemførelsen af søjlen. Samt at tilskynde og skabe betingelser for forbedring af funktionen og effektivitet af kollektive forhandlinger og social dialog. Offentlige myndigheder opfordres til yderligere at styrke den sociale dialog og høre arbejdsmarkedets parter, når de udformer relevante politikker og lovgivning. Kommissionen opfordrer også de europæiske sociale

parter til at bidrage til en vellykket omstilling af Europas arbejdsmarkeder ved at forhandle yderligere aftaler på EU-niveau (s. 31).

Relevante aktørers positioner

Den danske regering

I et [samlenotat fra beskæftigelsesministeriet](#) vedrørende den uformelle videokonference blandt EU's beskæftigelses- og socialministre 15. marts 2021, bliver den danske regerings generelle holdning til handlingsplanen beskrevet.

I samlenotatet beskrives det, hvordan regeringen støtter op omkring søjlens grundlæggende formål om at sikre fremgang på beskæftigelses- og socialområdet på tværs af EU. Det pointeres dog også, at tiltag på EU-niveau ikke altid er den rette måde at sikre dette på. Arbejdsmarkedets parter, virksomhederne og civilsamfundet samt medlemslandene, regionerne og kommunerne spiller en afgørende rolle.

“Det er derfor helt centralt for regeringen, at det videre arbejde med søjlen respekterer kompetencefordelingen mellem Kommissionen og medlemslandene på beskæftigelses- og socialområdet, og at nærhedsprincippet overholdes. Derudover skal hensynet til EU-landenes forskellige nationale arbejdsmarkeds- og velfærdsmodeller og arbejdsmarkedets parter fuldt ud respekteres.” (s.3)

Det pointeres yderligere, at søjlen ikke er juridisk bindende, og at den qua dette vil kræve separat lovgivning, hvis principperne skal omsættes til regulering på EU-niveau. Regeringen ser et behov for at der bliver fokuseret på implementering og håndhævelse inden for beskæftigelses- og socialområdet.

Den Europæiske fagbevægelse (ETUC)

ETUC udgav en [pressemeldelse](#) den 4. marts 2021 om handlingsplanen for den europæiske søjle for sociale rettigheder. Her udtaler generalsekretær for ETUC, Luca Visentini, at nødvendigheden for et stærkt socialt Europa aldrig har været større grundet covid-19-krisen, og at handlingsplanen bydes velkommen og er meget nødvendig. Kommissionen har her lært af krisen, og handlingsplanen vil, hvis den bliver implementeret af medlemslandene, hæve de økonomiske og sociale standarder i Europa.

Liina Carr fra ETUC udtaler i pressemeldelsen, at handlingsplanen indeholder det forventede i forhold til ambitiøse mål omkring beskæftigelse, færdigheder og køn samt fundamentale lovgivningsmæssige initiativer, som ETUC støtter op omkring. Dog udtaler Liina Carr også, at der er brug for stærkere initiativer for at forebygge alle former for usikkert arbejde, fælles EU-standarder for social sikkerhed samt en forpligtelse til at fortsætte støtte til arbejdspladser og lønninger indtil der er påbegyndt en genopretning. Liina Carr udtrykte derudover skuffelse over manglen på et stærkt lovgivningsmæssigt initiativ omkring minimumsløn, og at der ikke er noget initiativ i forhold til information, konsultation og deltagelse af arbejdere eller European Work Councils. ETUC håber på, at Kommissionen vil fortsætte med at drøfte dette for at finde effektive løsninger.

Fagbevægelsens Hovedorganisation (FH)

I et [indlæg](#) på Altinget og FH's hjemmeside den 10. marts 2021, skriver næstformand Bente Sorgenfrey, at FH fortsat støtter den sociale søjle pga. behovet for ambitiøse mål for at fremme velfærd og velstand i EU, men at søjlen ikke skal være juridisk bindende. FH er lettet over at frygtede vidtgående indgreb og tiltag ikke er realiseret i handlingsplanen, som dog omvendt også har stået fadder til forslag om EU-lovgivning om mindsteløn og andre forslag der ikke respekterer det grundlag hvorpå søjlen blev vedtaget. FH bakker til gengæld op om målsætningen om en ny ambitiøs arbejdsmiljøstrategi og peger på muligheder for at søjlen kan anvendes konstruktivt ift. fx den grønne dagsorden og gode rammer for vækst og jobs. Derudover peger FH og Sorgenfrey på indsatser der fremmer kollektive forhandlinger og bekæmper social dumping. Det afgørende er, at alle tiltag sker i fuld respekt for kompetencefordelingen mellem EU og medlemsstaterne, skriver So.

Dansk Arbejdsgiverforening (DA)

Dansk Arbejdsgiverforening udgav en [pressemeldelse](#) den 4. marts 2021 om handlingsplanen. Her forholder DA sig skeptiske over for søjlen og over for direktivforslaget om løngennemsigtighed begrundet i kompetencefordelingen mellem EU og medlemsstaterne.

Administrerende direktør i DA, Jacob Holbraad, udtaler:

“Vi er tilhængere af et socialt Europa, hvor vi diskuterer sociale forhold og arbejder for bedre vilkår. Men vi er ikke tilhængere af en social union, hvor EU-Kommissionen skal diktere fælles løsninger. I Danmark løser vi vores udfordringer på det område mellem arbejdsmarkedets parter – vores aftalesystem fungerer glimrende og leverer løsninger for virksomheder og arbejdstagere. Kommissionens forslag vil udfordre den model, og det vil være skidt for Danmark.”

BILAG: Handlingsplanens tiltag

ANNEX 1: KEY COMMISSION ACTIONS

